

LETNI NAČRT NAKUPA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA V MESTNI KNJIŽNICI IN ČITALNICI IDRİJA ZA LETO 2023

1. UVOD

1.1. Poslanstvo knjižnice

Poslanstvo Mestne knjižnice in čitalnice Idrija (v nadaljevanju MKČI) je izobraževanje, razvoj strokovnega in raziskovalnega dela, prenos znanja ter zadovoljevanje kulturnih potreb uporabnikov. Za uresničevanje le-tega MKČI izvaja naslednje dejavnosti:

- ugotavljanje potreb po knjižničnem gradivu,
- nabava, strokovna obdelava, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva,
- svetovanje in nudenje strokovne pomoči uporabnikom pri izbiri in uporabi gradiva,
- vključevanje v knjižničnoinformacijski sistem, delo z bazami podatkov, sodelovanje v medknjižnični izposoji knjižničnega gradiva,
- posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev,
- vodenje katalogov, inventarnih knjig ter sodelovanje pri sestavi centralnih katalogov (npr. COBISS),
- zbiranje, dokumentiranje in posredovanje domoznanskega gradiva,
- pridobivanje novih uporabnikov,
- izobraževanje uporabnikov,
- informacijsko opismenjevanje,
- izvajanje interesnih dejavnosti, ki so vezane na knjižničarsko dejavnost,
- izposoja in hranjenje knjig, časnikov in časopisov, videokaset, CD-jev, CD-romov in DVD-jev in tudi igrač za otroke,
- sodelovanje z drugimi zavodi na območju občin Idrija in Cerkno,
- izvajanje knjižnične in knjižne vzgoje,
- seznanjanje z dosežki preteklega in sedanjega ustvarjanja ter podpora med kulturami,
- vključevanje v vseživljenjsko učenje,
- organiziranje kulturnih prireditev,
- utrjevanje in razvijanje strokovnosti, organiziranosti, povezanosti in enotnosti knjižnične dejavnosti,
- opravljanje drugega bibliotekarskega, dokumentacijskega in informacijskega dela,
- brezplačen dostop do interneta in do podatkovnih zbirk za vse uporabnike,
- sodelovanje v projektih z drugimi splošnimi knjižnicami.

1.2. Namen letnega načrta nakupa knjižničnega gradiva

MKČI želi z vsakoletnim načrtom nakupa knjižničnega gradiva zastaviti bolj načrtno, transparentno, sistematično in racionalno izgradnjo knjižnične zbirke. To vključuje: vrednotenje obstoječe zbirke; stalno ocenjevanje oziroma zasledovanje potreb uporabnikov; vzpostavitev ustrežnejšega razmerja med poučno-raziskovalnim in leposlovnim gradivom, med knjigami in periodiko, med tiskanim in neknjižnim gradivom ter med trenutnimi potrebami in odgovornostjo, da se zbirka razvija tudi za zadovoljevanje potreb uporabnikov v prihodnosti; določitev navodil o tem, po kakšnih vsebinskih in formalnih kriterijih knjižnica dopolnjuje svoje fonde ter na kakšen način ta cilj dosega; ustrezno pridobivanje gradiva z darovi. Eden ključnih rezultatov tako oblikovanega dokumenta pa je tudi racionalnejša in odgovornejša poraba sredstev za nabavo knjižničnih zbirk. Letni načrt nakupa gradiva MKČI

je namenjen seznanjanju notranje in zunanje javnosti, tj. knjižničnih delavcev, odgovornih za vodenje in izvajanje nabavne politike, ter uporabnikov in druge zainteresirane javnosti, ki kakor koli prihaja v stik s knjižnično zbirko MKČI, s planom oziroma natančnejšimi smernicami, kaj knjižnica zbira in česa ne.

1.3. Dolgoročni in kratkoročni cilji MKČI

1.3.1. Dolgoročni cilji:

- zagotavljati, da bodo storitve knjižnice v skladu z njenim poslanstvom, strateškimi in kratkoročnimi cilji,
- ugotavljati potrebe uporabnikov in zagotavljati relevantne informacijske vire za zadovoljevanje potreb uporabnikov,
- omogočati enostaven, brezplačen in učinkovit dostop do informacijskih virov,
- omogočiti fizični dostop do knjižnice vsem uporabnikom,
- zagotavljati individualno pomoč, podporo in nasvete uporabnikom pri zadovoljevanju informacijskih potreb,
- izvajati izobraževanje uporabnikov pri iskanju informacij,
- razviti ustrezno knjižnično mrežo, ki bo primerljiva s standardi za splošne knjižnice. Doseči primerno in primerljivo strokovno razvitost vseh organizacijskih enot in ustrezno število strokovno usposobljenih delavcev, ki bo zadovoljevalo potrebe in želje prebivalcev po izobraževanju, informacijah, kulturi in razvedrilu,
- zagotavljati ugodno delovno okolje,
- motivirati osebje za aktivno sodelovanje pri načrtovanju in evalvaciji knjižničnih storitev,
- motivirati osebje tako, da bo pripravljeno na ustrezne spremembe knjižničnih storitev, ki se bodo dogajale zaradi spremenjenih potreb uporabnikov,
- vzbujati čut za odgovornost in pripadnost knjižnici,
- uveljavljati vlogo knjižničarja kot strokovnjaka,
- razvijati profesionalen odnos osebja do dela in uporabnikov,
- doseči za zavod standardno zasedenost strokovnih in upravnih delavcev,
- nenehno ugotavljati uspešnost delovanja knjižnice in posameznih knjižničnih storitev ter rezultate primerjati s poslanstvom knjižnice in zastavljenimi dolgoročnimi in kratkoročnimi cilji.

1.3.2. Kratkoročni cilji:

- nadgrajevati vlogo kulturnega središča z organizacijo in soorganizacijo kulturnih prireditev,
- širiti bralno kulturo, informacijsko in funkcionalno pismenost,
- povezati ožje literarno (knjižno oz. knjižnično) dejavnost z drugimi polji umetniškega izražanja, in sicer z načrtnejšim financiranjem delovanja Galerije Idrija (nad Mestno knjižnico in čitalnico Idrija) in z dolgoročnejšim oblikovanjem programa le-te,
- postati ključna »e-točka« oziroma splošno informacijsko središče, ki služi potrebam prebivalcev po informiranosti, izobraževanju, raziskovanju,
- s pomočjo partnerjev (npr. Zavoda za zaposlovanje) oblikovati center za svetovanje tako mladim, ki se odločajo za poklicno pot, kot tudi brezposelnim in tistim, ki iščejo drugo zaposlitev,

- postati komunikacijsko središče (omogočiti prebivalcem lokalne skupnosti souporabo njenih prostorov, tako društvom kot tudi raznim interesnim skupinam in posameznikom),
- postati sprostitveno središče (opremiti prostor za uporabo avdio-vizualnega gradiva knjižnice za potrebe članov knjižnice),
- razvijati uporabniške storitve,
- povečati izposajo gradiva in število članov ter pritegniti čim več ljudi v knjižnico (s širjenjem knjižnične mreže, promocijo prireditev, dogodkov, novitet, predstavitvami dela zaposlenih knjižnice medijem, skupinam in posameznikom itd.),
- vsebinsko in prostorsko nadgraditi zbirko domoznanskega gradiva,
- uvesti dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami,
- krepiti povezave z osrednjo območno knjižnico, tj. Goriško knjižnico Franceta Bevka, in drugimi primorskimi knjižnicami preko skupnih projektov in dejavnosti z namenom prenašanja znanj, medsebojne pomoči in izmenjave izkušenj,
- okrepiti kadrovske zasedbe,
- izobraževati in motivirati zaposlene,
- izboljšati javno infrastrukturo – prostorske pogoje v vseh enotah knjižnice za hitrejši in enostavnejši dostop uporabnikov do gradiva ter za nadgradnjo knjižnične dejavnosti,
- predstavnikom lokalnih skupnosti predstavljati poslanstvo knjižnice, da jo bodo pri uresničevanju le-tega aktivno podprli.

1.4. Značilne in posebne potrebe okolja

MKČI je **splošna knjižnica**, ki s štirimi enotami (Mestna knjižnica in čitalnica Idrija, Knjižnica Spodnja Idrija, Bevkova knjižnica Cerčno in Knjižnico Črni Vrh) ter notranjo organizacijsko enoto Filmsko gledališče Idrija deluje na območju Občine Idrija in Občine Cerčno. To območje obsega skupaj 425,3 m² (od tega občina Idrija 293,7 m², občina Cerčno pa 131,6 m²) in šteje skupaj 16.293 prebivalcev (od tega občina Idrija 11.543 prebivalcev, občina Cerčno pa 4.750 prebivalcev). (Vir SURS na dan 1.1.2022)

MKČI kot splošna knjižnica v skladu z *IFLA/UNESCO Manifestom o splošnih knjižnicah* predstavlja »vrata lokalne skupnosti do znanja, zagotavlja osnovno podstat učenja od mladosti do starosti, samostojnega sprejemanja odločitev in kulturnega razvoja posameznika in socialnih skupin. [Njene] storitve so na voljo uporabnikom po načelu enakega dostopa vsakomur.«

MKČI po standardih za splošne knjižnice zbira, obdeluje, hrani, vzdržuje, predstavlja in posreduje knjižnično gradivo in informacije, omogoča uporabo knjižničnega gradiva in zagotavlja vsakomur na svojem območju dostop do znanja, informacij in storitev, ne glede na njegovo starost, spol, versko in politično prepričanje, narodnost, raso, jezik ali socialni status, zaposlitev in stopnjo izobrazbe, kakor tudi vsem posameznikom in skupinam s posebnimi potrebami.

MKČI bo tudi v letu 2023 zasledovala izkazano ali zaznano zanimanje, potrebo in/ali zahtevo uporabnikov in potencialnih uporabnikov knjižnice; aktualni/sodobni pomen ter poljuden/splošno razširjen interes za gradivo; odzive in mnenja strokovnih krogov v kritikah in recenzijah o gradivu. S tem bo skušala dosegati aktualnost knjižnične zbirke, vendar hkrati zagotoviti tudi njeno trajnejšo obstojnost. Sicer pa bo MKČI z nakupom gradiva in razporejanjem le-tega sledila **značilnim in posebnim potrebam svojega okolja**. Skušala bo

zadovoljevati informacijske, izobraževalne, raziskovalne in kulturne potrebe okolja, pri čemer bo upoštevala različne dejavnike, npr. demografsko in socialno strukturo prebivalstva.

Ciljne skupine MKČI so:

- prebivalci vseh starosti v vseh življenjskih obdobjih (a) otroci, b) mladina, c) odrasli),
- posamezniki in skupine s posebnimi potrebami (a) prebivalci iz različnih kulturnih in etničnih skupin – delavci na začasnem delu v Sloveniji in njihove družine, begunci; b) uporabniki Varstveno-delovnega centra, tj. odrasle osebe z motnjo v duševnem razvoju; c) uporabniki Centra za izobraževanje in usposabljanje, tj. otroci, mladostniki in odrasli z zmernimi, težjimi ali težkimi motnjami v duševnem razvoju; d) uporabniki Doma upokojencev), e) slabovidni
- ustanove znotraj širšega območja lokalne skupnosti (a) izobraževalne organizacije, tj. vrtci, osnovne šole, Gimnazija Jurija Vege, Univerza za tretje življenjsko obdobje, Čipkarska šola, Glasbena šola idr.; b) kulturne in nevladne organizacije (Mestni muzej Idrija, JSKD, CUD Hg, Zgodovinski arhiv Ljubljana – Enota v Idriji idr.; c) mediji oz. sredstva obveščanja (Primorske novice, Idrijske novice, Radio Primorski val, lokalna glasila); č) gospodarske organizacije (Hidria, Kolektor, IMP klima idr.); d) lokalne turistične organizacije (LTO, I cra); e) lokalna uprava – krajevne skupnosti v občinah Idrija in Cerklje; f) drugo: Zavod za zaposlovanje) g) Društvo slepih in slabovidnih.
- udeleženci seminarja »Slovenščina za tujce«.

Za različne ciljne skupine MKČI izvaja različne **programe**, in sicer:

- za predšolske otroke mesečne ure pravljič, za osnovnošolce pa tudi organizirane obiske knjižnice ob različnih priložnostih (praznik izvirne slovenske slikanice, kulturni dan, mednarodni dan knjig za otroke itd.), priložnostne razstave in delavnice, knjižnične obiske v vrtcih in šolah v krajih, kjer knjižnica nima svoje enote (npr. Godovič) ...
- poseben vseslovenski projekt *Rastem s knjigo* za sedmošolce in prve letnike srednjih šol;
- v šolskem letu 2018/19 smo začeli izvajati projekt *Rastem z e-viri*, ki je namenjen promociji in spodbujanju uporabe e-virov, ki jih MKČI brezplačno ponuja svojim članom;
- projekt *Bralnice pod slamnikom* – mladinski literarni festival za spodbujanje branja predvsem izvirne slovenske mladinske književnosti;
- mednarodni projekt *Brati gore* ob svetovnem dnevu gora (11. december) za promocijo sodobne alpske literature, jezikov in kulture,
- za odrasle člane (od 18. leta dalje) projekt *Primorci beremo* (t. i. bralna značka za odrasle);
- srečevanja s knjižnico, knjigami in literarnimi ustvarjalci v Domu upokojencev Jožeta Primožiča Miklavža;
- literarne večere, predstavitve knjig, razstave itd.;
- sodelovanje z udeleženci seminarja slovenskega jezika za tujce;
- sodelovanje v medgeneracijskem centru.

Za te skupine in programe bo MKČI tudi v letu 2023 nabavljala več izvirnega slovenskega leposlovja, kakovostnega leposlovja za mladino (izhajajoč iz Priročnika za branje kakovostnih mladinskih knjig) v povezavi z izbranimi tematikami, gradiva za izvajanje bralnih uric za starejše, knjige za učenje slovenskega jezika itd.

1.5. Pregled virov finančnih sredstev MKČI za nakup gradiva:

- Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport RS preko Neposrednega poziva za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah,
- Občina Idrija,
- Občina Cerklje ob Gori,

Vir sredstev	Predvidena višina sredstev za nakup gradiva v letu 2023	Delež
Ministrstvo za kulturo RS	16.293,00 €	22 %
Občina Idrija	47.000,00 €	65 %
Občina Cerklje ob Gori	7.500,00 €	10 %
Lastna sredstva	2.000,00 €	3 %
SKUPAJ	72.793,00 €	100 %

Sredstva Ministrstva za kulturo RS bodo namenjena kakovostnemu leposlovju in poučnemu gradivu za otroke in mladino ter kakovostnemu leposlovju in strokovnemu gradivu za odrasle. poučnemu gradivu za otroke in mladino ter kakovostnemu strokovnemu gradivu za odrasle. Dobrašen del sredstev ministrstva pa bo namenjen neknjižnemu gradivu na fizičnih nosilcih, e-knjigam (Biblos) in zvočnim knjigam (Audibook)

1.6. Odgovornosti

Glavno odgovornost za razvoj in oblikovanje knjižnične zbirke MKČI ter načrtovanje in odločanje v zvezi z izborom knjižničnega gradiva nosi direktor MKČI.

Splošne pristojnosti za nadzor nad zbirkami ter dnevne obveznosti v zvezi z nabavo novega in selekcijo obstoječega gradiva, s sprejemanjem založniških in knjigarniških zastopnikov ter spremljanjem sprotne porabe in stroškov za nabavo gradiva pa direktor poverja izbranemu strokovnemu delavcu (bibliotekarju oziroma višjemu knjižničarju) v osrednji enoti MKČI za vse tri enote.

1.7. Stanje zbirke

Temeljna knjižnična zbirka MKČI (z vsemi enotami) na dan 31.12.2021 obsega 125.661 enot, od tega je 119.267 knjig, 6.394 enot neknjižnega gradiva, 3.111 enot serijskih publikacij, 1.042 naslovov e-knjig Biblos in 100 naslovov zvočnih knjig Audibook. Razmerje med številom izvodov gradiva za mladino in odrasle je 32,50% : 67,50%, razmerje naslovov med strokovnim in leposlovnim gradivom pa 53,50% : 46,50%.

2. SPLOŠNA IZHODIŠČA

Zakonski in strokovni normativi, ki jih MKČI upošteva pri načrtovanju letnega nakupa knjižničnega gradiva, so opredeljeni v naslednjih dokumentih:

- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS št. 87/01, 96/02 in 92/15)
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS št. 73/03, 70/2008, 80/12)
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018-2028)
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Uradni list RS št. 29/03)
- Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013-2020¹
- Manifest o splošnih knjižnicah (1994). Knjižničarske novice (5) 3. Priloga.
- IFLA – Deklaracija o knjižnicah in trajnostnem razvoju

MKČI bo v letu 2023 gradivo nabavljala v skladu z **informacijskimi, izobraževalnimi, raziskovalnimi in kulturnimi potrebami okolja**.

Kriteriji, ki jim MKČI sledi pri izgradnji knjižnične zbirke, so naslednji:

- ustrežanje splošnim potrebam lokalnega okolja,
- ustrežanje posebnim potrebam lokalnega okolja,
- izkazano ali zaznano zanimanje, potreba in/ali zahteva uporabnikov in potencialnih uporabnikov knjižnice;
- aktualni/sodobni pomen, poljuden/splošno razširjen interes in/ali trajna vrednost gradiva;
- tehtnost gradiva za delovanje in ustvarjanje različnih populacij;
- kakovost, vključujoč točnost/doslednost, jasnost/razumljivost in uporabnost;
- odzivi in mnenja strokovnih krogov v kritikah in recenzijah;
- pomembnost, ugled in kompetentnost avtorja oziroma ustvarjalca;
- pomen gradiva kot dokumenta časa;
- relevantnost informacij;
- aktualnost in/ali trajnejša veljavnost gradiva;
- estetska vrednost;
- korelacija (tj. koherentnost, povezanost oziroma možnost vključitve) z obstoječo zbirko;
- format, trajnost/obstojnost in enostavnost za uporabo;
- nedosegljivost, pomanjkanje ali dostopnost gradiv na drugih mestih in inštitucijah;
- vrednost določenega gradiva/vira v razmerju do njegove cene.

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028)² glede letnega prirasta določajo:

»Knjižnica redno dopolnjuje knjižnično zbirko glede na kriterije, določene v dokumentu politike izgradnje knjižnične zbirke. Kriteriji za izbor knjižničnega gradiva so lahko ugled avtorja, urednika ali založnika, pozitivne ocene, interes prebivalcev, ocenjene potrebe v

¹ Dosegljivo na: http://zdruzenje-knjiznic.si/media/website/dokumenti/Strategija-in-izhodisca-zdruzeno_KONCNO.pdf

²Dosegljivo na:

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjiznic_na_d_ejavnost/2018/NSKD_PRIPOROCILA_splosne_knjiznice_2018-2028_objava.pdf .

lokalni skupnosti, raven zahtevnosti vsebine, novost vsebine, zastopanost posameznega vsebinskega področja v zbirki, ciljna javnost, ki jo publikacija nagovarja, logičnost predstavitve posamezne teme, estetska vrednost, fizične značilnosti (format, vezava) gradiva, ujemanje z obstoječo knjižnično zbirko ter cena. Priporočena letna stopnja prirasta knjig in brošur je vsaj 250 enot na 1000 prebivalcev.«

Glede na Standarde za splošne knjižnice in usmeritve Ministrstva za kulturo RS³ so izhodišča za načrtovanje obsega in sestave nakupa knjižničnega gradiva za leto 2023:

- nakup vsaj 220 enot knjižnega gradiva na 1.000 prebivalcev,
- nakup vsaj 100 naslovov informativnega periodičnega tiska v krajevni knjižnici, kjer je sedež osrednje knjižnice, vendar v krajevni knjižnici ne manj kot 30 naslovov,
- delež strokovnega gradiva: 55 % naslovov, leposlovnega: 45 % naslovov,
- delež gradiva za mladino: 30 % naslovov, za odrasle: 70 % naslovov,
- nakup in posebna skrb za domoznansko gradivo.

3. POSEBNA IZHODIŠČA

3.1. Sodobno in starejše gradivo (aktualnost gradiva)

MKČI nabavlja pretežno sodobno gradivo, in sicer tako z vidika vsebine kot leta izdaje, pri starejšem gradivu pa se omejuje na tisto s posebno domoznansko vrednostjo.

MKČI si prizadeva zagotavljati gradiva in informacije za predstavljanje vseh vidikov sodobnih in zgodovinskih (preteklih in polpreteklih) dogajanj in idej, pri čemer se dosledno distancira od ideološke indoktriniranosti in zaznamovanosti.

MKČI je v letu 2017 zasnovala in realizirala projekt **BAJTABUKVE**, v katerem je na 12 lokacijah v Občini Idrija postavila 12 knjižnih hišk z najrazličnejšim knjižnim gradivom za uporabnike. Te lokacije so bile: v mestu Idrija v mestnem parku blizu Mestnega trga in nasproti avtobusne postaje v bližini banke, pri cerkvi sv. Antona ter v parku Mejca tik pred vstopom na otroško igrišče. Dve bajtabukvi smo postavili na kopališče Lajšt v Idrijski Beli, eno pri planinski koči na Hlevišah, eno na Vojskem v centru vasi, eno v Godoviču v neposredni bližini vrta, šole in cerkve, eno v Ledinah – v središču kraja ob igrišču pod cerkvijo, eno v parku v Črnem Vrhu in eno v Spodnji Idriji ob avtobusni postaji. V knjižne hiške je bilo postavljeno gradivo, ki nam ga je podarilo 12 slovenskih založb prav za ta projekt, pretežni del gradiva v bajtabukvah pa je izločeno in odpisano neaktualno, zastarelo ali podvojeno gradivo. V letu 2018 sta bili dodani še dve bajtabukvi – ena v Idrijskih Krnica (ob turističnoinformativni tabli) in ena ob otroškem igrišču v Spodnji Idriji. V letu 2019 smo na različnih lokacijah (poleg knjižnih hišk) postavili tudi t. i. **premične zbirke**, tj. prosto dostopne zbirke knjižničnega gradiva v posebnih bralnih koticah, in sicer v Glasbeni šoli Idrija, dve v Zdravstvenem domu Idrija, v Hotelu Cerčno, na turistični kmetiji Flander v Zakojci in v Pirnatovi koči na Javorniku. Ob ustreznih finančnih podporah lokalne skupnosti načrtujemo postavitev knjižnih hišk tudi na območju Občine Cerčno. V letu je bila na pobudo in s finančnim prispevkom Društva MT Cerčno – športno kinološkega društva postavljena knjižna hiška ob poligonu za vadbo psov. Praviloma uporabniki knjige in/ali revije iz

³ Neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah iz državnega proračuna v letu 2022.

bajtabukev berejo na dotičnih lokacijah. Lahko jih tudi vzamejo domov in vrnejo kasneje ali pa namesto izposojene knjige/revije v hiško vrnejo kakšno svojo. Podoba bajtabukev sledi tipični stari idrijski rudarski hiši, ki je del lokalne (arhitekturne) kulturne dediščine.

V letu 2021 smo ob pomoči Občine Idrija, ki nam je enkrat tedensko omogočila uporabo avtomobila, pričeli s projektom BUKVA DO BAJTE. Storitve je namenjena izključno osebam iz ranljivih skupin (starejšim, bolnim, invalidom) v občini Idrija, ki ne morejo sami priti ali bi težko prišli v knjižnico. Z vozilom, ki ga daje na voljo Občina Idrija enkrat tedensko gradivo dostavljamo naročnikom.

3.2. Vrste in dostopnosti gradiva

MKČI zbira različne vrste knjižnega in neknjižnega gradiva: monografije, periodiko (časopise in časnike), disertacije (diplomska, magistrska in doktorska dela predvsem domoznanskega pomena in/ali avtorjev z idrijsko-cerkljanskega področja), v manjši meri kartografsko gradivo, brošure, sivo literaturo (zgibanke, letaki, plakati) predvsem domoznanskega pomena.

Vrste gradiva prilagajamo različnim starostnim skupinam, npr. za predšolske otroke: kartonke, knjige za igranje in slikanice za prvo učenje in spoznavanje s knjigami; neknjižno gradivo (risanke, pesmice, pravljice na DVD-jih in CD-jih); serijske publikacije (Cicido); knjige z velikimi tiskanimi črkami ipd.; za osnovnošolce: slikanice, kratke zgodbe, poezija, krajša in daljša prozna leposlovna dela, s katerimi želimo razvijati njihove bralne spretnosti in navade; poljudnoznanstvena dela z različnih področij; risanke, filmi in glasba na CD-jih in DVD-jih; serijske publikacije ipd.

MKČI omogoča prost dostop do gradiva, možnost izposoje na dom za večino gradiva in oddaljen dostop za uporabo elektronskih baz podatkov, na katere je naročena bodisi MKČI bodisi jih zanjo zagotavlja osrednja območna knjižnica – Goriška knjižnica Franceta Bevka.

MKČI zagotavlja učbenike v omejenem obsegu in vsebini. Kot srednje velika splošna knjižnica ne nabavlja večjega števila izvodov gradiv za študije na univerzitetnem in/ali visokošolskem nivoju. Redkejša izrecna želja in potrebe svojih uporabnikov po tovrstnem gradivu MKČI zadovoljuje z medknjižnično izposojjo. Učbeniki se nabavljajo le v primerih: a) kadar se predvideva koristnost in uporabnost za knjižnično zbirko – na primer kadar določen učbenik predstavlja pomemben vir za splošni pregled določene teme; b) kadar določen učbenik in/ali njegov avtor postane »klasika«, tj. pridobi splošnejšo, trajnejšo vrednost.

Posebno pozornost namenjamo učbenikom za učenje slovenskega jezika za tujce.

MKČI pri odločanju za nabavo gradiva upošteva tudi izvedbeno kakovost, tj. kakovost vezave, tiska ipd.

3.3. Jeziki

V razvoju knjižnične zbirke si MKČI prizadeva služiti in odražati najrazličnejše interese zelo raznolike skupnosti, v kateri deluje.

Pretežni del zbirke je tako v večinskem, tj. slovenskem jeziku. Zlasti v segmentu leposlovja pa MKČI nabavlja gradivo tudi v več drugih jezikih: angleščini, nemščini, hrvaščini. Sledeč

potrebam manjših interesnih skupnosti (npr. udeležencev jezikovnih tečajev za odrasle in mladino, turistov, delavcev na začasnem delu v Sloveniji) pa skuša MKČI svojo zbirko dopolnjevati tudi z gradivom (slovarji, elektronskimi jezikovnimi tečaji, beletristiko) v italijanščini, francoščini, španščini, ruščini, albanščini itd.

3.4. Formati oziroma oblike

MKČI pridobiva in zbira gradiva različnih formatov – tiskano, neknjižno in elektronsko gradivo: knjige (v trdi in mehki vezavi); periodiko (časopise in časnike); brošure; nosilce glasbe (CD-ji); filmske nosilce (DVD-ji); elektronske informacijske vire;

V izjemnih primerih isto delo hranimo v različnih formatih.

MKČI nabavlja in zagotavlja dostop do 95 naslovov informativnega periodičnega tiska (časnikov in časopisov) v osrednji enoti, s čimer želimo dosegati raznolikost tako po vsebini kot po količini ter ustrezati širšemu krogu uporabnikov.

Filme kupujemo samo še na DVD-jih. Izjema so morebitne videokasete s filmskim gradivom, ki jih vključimo v domoznansko zbirko, ker načrtujemo ureditev arhiva domoznanskih filmov oziroma filmov domačih avtorjev.

Glasbene posnetke knjižnica nabavlja na CD-jih, v glavnem kvalitetno slovensko produkcijo za otroke in odrasle (v manjši meri) in izvajalcev z idrijsko-cerkljanskega področja za domoznansko glasbeno zbirko.

MKČI od leta 2013 uporablja platformo BIBLOS za nakup licenc in izposajo e-knjig. V skladu s širjenjem ponudbe oziroma pridruženjem novih založb v ta sistem se povečuje tudi interes uporabnikov za e-knjige. Temu interesu MKČI sledi, poleg tega pa svojim uporabnikom nudi strokovno pomoč pri postopkih nalaganja e-knjig na njihove e-bralnice, tablične računalnike, prenosne računalnike, mobilne telefone. V letu 2021 smo se vključili tudi v portal Audibook in pričeli z izposajo zvočnih knjig, kar bomo nadaljevali tudi v letu 2023. Je pa izposoja zvočnih knjig dokaj skromna, kar gre deloma tudi na račun poslovne politike ponudnika, ki omogoča registriranim članom trimesečno brezplačno izposajo vseh zvočnih knjig, po prijavi preko članstva v knjižnici pa (sicer časovno neomejeno) izposajo le naslovov, ki jih je zakupila knjižnica.

3.5. Število izvodov

MKČI razen domoznanskega nobenega drugega gradiva ne nabavlja v večjem številu izvodov, kljub temu pa si prizadeva zagotoviti zadostno količino predvsem zelo aktualnih, popularnih, iskanih naslovov, po katerih povprašujejo stalni uporabniki. Potrebe uporabnikov skuša zadovoljiti tudi z izvajanjem medoddelčne izposoje.

MKČI načrtno omejuje nabavo izbranih naslovov šolskih gradiv (za najrazličnejša šolska tekmovanja (iz biologije, zgodovine ipd., EKO bralno značko in tuje bralne značke) ter za ta gradiva skrajša običajne roke izposoje, saj v funkciji ustreznega zagotavljanja le-teh predvideva šolske knjižnice. Zaradi letnega spreminjanja seznamov zahtevane in priporočene literature teh dejavnosti bi knjižnična zbirka MKČI prehitro zastarevala in bi se ustvarjal preobsežen mrtvi fond.

MKČI si prizadeva doseči ustrezno razmerje med vsebino, ceno in povpraševanjem.

Sodelovanje uporabnikov pri oblikovanju knjižnične zbirke: uporabniki lahko v pisni/ustni obliki v knjižnici ali preko spletnega obrazca, dostopnega na spletni strani MKČI, sodelujejo pri izboru oziroma nakupu gradiva. MKČI skuša njihove predloge v čim večji meri upoštevati pod pogojem, da so v skladu z nabavno politiko knjižnice.

3.6. Politika vzdrževanja zbirke (revizija, izločanje, odpis)

MKČI izvaja stalno revizijo zbirke in redno (vsaj enkrat letno) izloča ter odpisuje gradivo, ki je glede na namen knjižnice vsebinsko ali fizično neustrezno, predvsem pa:

- uničeno, poškodovano in umazano gradivo ter drugo gradivo v slabem stanju;
- odvečne izvode leposlovnega gradiva;
- nepopolno gradivo;
- gradivo, ki je dostopno tudi v drugih knjižnicah;
- zastarelo strokovno gradivo;
- starejše izdaje gradiva, ki jih lahko nadomesti z novejšimi;
- pogrešano gradivo,
- gradivo, ki se po dveh zaporednih inventurah zazna kot izgubljeno,
- serijske publikacije (odvisno od roka hranjenja) ipd.

Izločeno gradivo je tisto, ki je začasno umaknjeno iz redne uporabe. Odpisano gradivo pa je tisto, ki je trajno odstranjeno iz knjižnične zbirke.

O izločanju in odpisu gradiva odloča posebna komisija, sestavljena iz strokovnih knjižničnih delavcev. Natančnejši kriteriji, navodila in postopki v zvezi z izločanjem in odpisom knjižničnega gradiva pa so opisani v Pravilniku o izločanju in odpisu knjižničnega gradiva v MKČI.

3.7. Posebni viri financiranja (politika sprejemanja darov)

MKČI sprejema darove in jih vključuje v svojo zbirko po istih kriterijih, kot veljajo za nakup gradiva: predvsem ne zbira fizično poškodovanih, uničenih in/ali zastarelih publikacij.

Knjižnica si pridržuje pravico, da darov ne uvrsti v zbirko, jih posreduje naprej drugim knjižnicam, zainteresiranim inštitucijam ali posameznikom in jih zavrže kot neustrezne. Po prejemu je lastnik gradiva knjižnica, ki lahko z darovi prosto razpolaga, na kar darovalci pristanejo s podpisom izjave o podarjenem gradivu.

3.8. Druge informacije, ki so pomembne za lokalno zbirko

Zastopanost različnih tematskih oziroma predmetnih področij

MKČI z zalogo in letnim prirastom **knjižnega** gradiva presega tako minimalne pogoje, določene s pravilnikom, kot standarde. Pri tem skuša slediti načelom ustreznosti izbora po pravilniku:

- 1) 60 % letnega prirasta naslovov strokovnega gradiva in 40 % letnega prirasta naslovov leposlovnega gradiva
- 2) 70 % letnega prirasta naslovov za odrasle in 30 % letnega prirasta naslovov za mladino.

Tem razmerjem bo MKČI v prihodnje posvečala več pozornosti. Z nabavo gradiva si bo prizadevala zagotavljati večino relevantnih oziroma temeljnih naslovov s ključnih področij humanistike (filozofija, psihologija, religija, sociologija, zgodovina, literarna veda, likovne umetnosti, glasba, film) ter nekaterih področij naravoslovja in tehniških ved, pri čemer lahko kot srednje velika splošna knjižnica le delno izpolnjuje zelo specifične želje, parcialne, ozko individualne in/ali strogo znanstvene želje in potrebe uporabnikov. Vodilo nabave pri tem je širina in ne globina oziroma pokrivanje več tematskih področij na poljudnoznanstvenem in ne na znanstvenem nivoju, nabor gradiva pa je odvisen tudi od tekoče založniške produkcije in ponudbe knjižnega trga.

MKČI bo zagotavljala vsa temeljna mladinska leposlovna in strokovna dela – izvirna in prevedena, pri nabavi nekaterih pa se do določene mere upoštevajo tudi različni kriteriji kakovosti, kot jih sugerira stroka: nominacije, nagrade, uvrščenost na sezname bralnih značk in tekmovanj in druge oznake kakovosti (zlate hruške ipd.).

Zaloga in letni prirast **neknjižnega** gradiva zaostajata tako za minimalnimi pogoji kot za standardi. To zaostajanje bo potopoma nadoknadila z večjim letnim prirastom predvsem elektronskih in zvočnih knjig ter ostalega neknjižnega gradiva, pa tudi z rednimi nakupi starih razglednic z idrijsko-cerkljanskega področja in drugim neknjižnim domoznanskim gradivom, z izgradnjo »domoznanske« glasbene zbirke in drugimi zvočnimi mediji. Pri zbirki avdiovizualnega gradiva na različnih nosilcih se poslužujemo načela vzajemnosti, tj. izmenjavanja kolekcij med krajevnimi enotami knjižnice.

Ker MKČI kot srednje velika splošna knjižnica ne more zadovoljiti vseh potreb, želja in povpraševanj svojih uporabnikov po gradivu in informacijah, se uspešno vključuje v dobro razvito slovensko knjižnično mrežo tudi preko **medknjižnične izposoje** (zlasti pri specifičnih zahtevah po strokovnem in znanstvenem gradivu), pri čemer še posebej dobro sodeluje z osrednjo območno knjižnico – Goriško knjižnico Franceta Bevka in drugimi knjižnicami območja (Ajdovščina, Tolmin), pa tudi z ostalimi slovenskimi splošnimi knjižnicami in drugimi knjižnicami, vključenimi v sistem COBISS. Poleg področja medknjižnične izposoje nas povezujejo skupna izobraževanja, posvetovanja in izmenjave idej. Pri posredovanju informacij pa sodeluje z vsemi kulturno-izobraževalnimi in drugimi inštitucijami in subjekti v svojem okolju.

Za **zagotavljanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva** za vse prebivalce na območju skrbi MKČI z osrednjo enoto v Idriji, ki je odprta 45 ur tedensko, ter s tremi manjšimi enotami – v Cerknem (odprta 28 ur tedensko), Spodnji Idriji (odprta 15 ur tedensko) in v Črnem Vrhu nad Idrijo (odprta 10 ur tedensko), morebitne pomanjkljivosti v dostopnosti knjižničnega gradiva pa se odpravljajo z medoddelčno izposajo, z oddaljenim dostopom do elektronskih virov in z dostopom do knjižničnega kataloga preko spletne strani. Ker osrednja – idrijska enota pokriva največji delež prebivalstva, je letni nakup gradiva zanjo največji. Vse našteje organizacijske enote v knjižnični mreži omogočajo dostopnost do informacij o kupljenem gradivu v katalogu vzajemnega bibliografskega sistema. Člani naših štirih enot imajo enotno člansko izkaznico, s katero jim je dostopno gradivo v vseh enotah, in sicer brez plačila letne članarine.

Prepoznavnost in dostopnost do gradiva MKČI povečuje tudi s **sodelovanjem z ostalimi knjižnicami**, in sicer:

- Preko seznama *Primorci beremo* primorske knjižnice aktivno razvijamo bralno kulturo ter promoviramo kakovostnejše izvorno slovensko leposlovje.
- Primorske knjižnice sodelujemo v projektu *Primorci.si*, pri čemer uporabniki MKČI lahko na različnih mestih brskajo po spletnem biografskem leksikonu.
- V okviru območnosti svojim uporabnikom zagotavljamo brezplačno medknjižnično izposajo v študijske namene ter sodelujemo v medknjižnični izposoji z ostalimi slovenskimi knjižnicami.
- Strokovni delavci MKČI z zapisi o kakovostnih knjigah sodelujejo pri ustvarjanju vseslovenskega portala *Dobreknjige.si*.

MKČI bo v prihodnje načrtneje in dosledneje nabavljala ali drugače zagotavljala **domoznansko gradivo**, pri čemer že zbira: raznovrstna objavljena dela (monografije, zborniki, časopisje ...), polpublikacije, sivo literaturo (katalogi, vodiči po razstavah, vabila, časopisni članki ...), stare razglednice, avdiovizualno gradivo, fotografije, plakate in podobno. Predvideno je še obsežnejše zbiranje raziskovalnih nalog, diplomskih in magistrskih del, predvsem tistih, ki obravnavajo teme s področja idrijsko-cerkljanskega, in tistih, ki raziskujejo bibliotekarsko stroko.

4. DOSTOPNOST DO INFORMACIJ O KUPLJENEM GRADIVU V KATALOGU VZAJEMNEGA BIBLIOGRAFSKEGA SISTEMA

Vse naše enote so opremljene z računalniško in drugo informacijsko komunikacijsko opremo, ki uporabnikom omogoča dostop do informacij v notranjem omrežju in na svetovnem spletu. Preko COBISS/OPAC-a je tako vsem uporabnikom knjižnice omogočen tudi dostop do informacij o kupljenem gradivu.

Tekoče objavljamo sezname leposlovnih in strokovnih novosti na spletni strani knjižnice.

Na domači spletni strani MKČI je na voljo seznam gradiva, kupljenega s sredstvi Ministrstva za kulturo RS⁴ v tekočem letu.

5. PROMOCIJA KNJIŽNIČNIH ZBIRK

Knjižnično gradivo promoviramo na naslednje načine:

- v prostorih vseh enot knjižnice:
 - s posameznimi akcijami in projekti (ure pravljič, Primorci beremo, Primorci.si, Bralnice pod slamnikom, Brati gore ...),
 - z organiziranjem kulturnih prireditev in literarnih večerov,

⁴ Dosegljiv na

[http://www.cobiss.si/scripts/cobiss?command=SEARCH&base=50560&select=FI=\(MZK*%20\(W\)%20DA=2023*\)](http://www.cobiss.si/scripts/cobiss?command=SEARCH&base=50560&select=FI=(MZK*%20(W)%20DA=2023*))

- s tematskimi razstavami gradiva ob prireditvah, predavanjih, različnih obletnicah in nagradah,
- preko spletne strani <http://www.idr.sik.si/> in FB strani <https://www.facebook.com/mestnaknjiznicaincitalnica.si>
- z Bajtabukvami,
- s prispevki za lokalne časopise (Idrijske novice, Cerkljanske novice, Komunitator).

Načrtovanje in izvajanje dejavnosti za promocijo knjižničnega gradiva je tudi prvo od strateških področij ter opredeljenih ciljev in ukrepov v Strateškem načrtu knjižnice 2021–2026⁵, s katerim želimo povečati uporabo knjižničnega gradiva.

6. UTEMELJENOST ODPSTOPANJ OD STROKOVNIH PRIPOROČIL NAČRTOVANJA

Načrt nakupa gradiva za leto 2023 ne odstopa od strokovnih priporočil.

Načrt nakupa knjižničnega gradiva bo lahko v predvidenem obsegu in kakovosti realiziran samo ob dejanski pridobitvi vseh načrtovanih sredstev, sicer se lahko pojavijo odstopanja.

Nada Božić Eržen
direktorica

Idrija, 08.11.2022

⁵ V celoti dosegljiv na:

http://www.idr.sik.si/uploads/mki_files/strate%C5%A1ki_na%C4%8Drt_mk%C4%8Ci_2021-26-kon%C4%8Dni.pdf